
Odpowiedzialność i wrażliwość

Odpowiedzialność to cecha, która nam towarzyszy przy redagowaniu i wydawaniu kwartalnika humanistycznego „Niepodległość i Pamięć”. Jest to jedno z nielicznych wydawnictw muzealnych publikowanych systematycznie, ukazuje się co trzy miesiące – dostępne w wydaniach papierowych, ale też w wersji elektronicznej.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wydał 12 grudnia 2016 rozporządzenie w sprawie przyznania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom. Ogłosił też w załączniku wykaz czasopism, ustalony na podstawie wykazów ogłoszonych w latach 2013–2016. „Niepodległość i Pamięć” znajduje się w tym wykazie w części B (zawiera czasopisma nieposiadające współczynnika wpływu Impact Factory) na pozycji 1691. Dokument ten podaje też, że punktacja ustalona przez ministra za publikacje naukowe tu zamieszczane wynosi 12. Warto dodać, że w tym samym wykazie, pod numerem 904 znajduje się punktowane czasopismo „Hybryda” wydawane przez Stowarzyszenie Twórcze „Polart”, redagowane między innymi przez niżej podpisanego¹. Bardzo ważna informacja znajduje się w zestawieniu czasopism zamieszczonym na stronie ministerstwa. „Komunikat w sprawie wykazu czasopism naukowych wraz z liczbą punktów przyznanych za publikacje naukowe w tych czasopismach, ustalonego na podstawie wykazów ogłoszonych w latach 2013–2016” zawiera załączniki. Interesujący nas dokument opatrzony jest następującą informacją: wykaz czteroletni. Wielu autorów zainteresowanych publikowaniem artykułów naukowych w naszym piśmie interpretuje ten zapis, jako obowiązujący do 2020 roku, bowiem komunikat ukazał się 25 stycznia 2017. Ta interpretacja może być mylna. Zapis ten może precyzować jedynie

¹ Punktacja czasopism dostępna jest na stronach MNiSW <https://www.gov.pl/web/nauka/ujednolicony-wykaz-czasopism-naukowych> oraz na portalach prowadzonych przez uczelnie, np. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu (wyszukiwarka) <https://punktacjaczasopism.pl/rez.php> czy Politechnikę Gdańską <https://pg.edu.pl/dsn/czasopisma>

lata oceny czasopism podanych w wykazie (2013–2016). Wprawdzie w roku 2019 nie ukazał się dotychczas żaden dokument normatywny dotyczący czasopism, obowiązuje natomiast „Wykaz wydawnictw naukowych” opublikowany 18 stycznia 2019², obejmujący 536 pozycji. Komunikat ministra odsyła do „Konstytucji dla Nauki”, gdzie na odpowiedniej stronie internetowej czytamy między innymi:

Przedstawiciele nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych od lat domagali się podniesienia w procesie ewaluacji rangi monografii naukowych. W ramach rozporządzenia o ewaluacji, które zostanie opublikowane w najbliższych tygodniach, liczba punktów za monografię zostanie zdecydowanie podniesiona: z 25 do 80 punktów, a w przypadku monografii humanistycznych, społecznych i teologicznych opublikowanych w wąskiej grupie 36 najważniejszych wydawnictw światowych – do 300 punktów (oraz do 200 punktów w przypadku pozostałych dziedzin).

Przywracając monografii naukowej należną jej rangę głównego kanału komunikacji treści naukowych (...), trzeba równocześnie wyeliminować – lub co najmniej znacząco ograniczyć – zjawisko przedstawiania do ewaluacji monografii o niskiej wartości naukowej lub wręcz publikacji pseudonaukowych. (...) Wykaz wydawnictw monografii naukowych jest nowym instrumentem prowadzenia polityki naukowej przez państwo polskie. (...) Wprowadzenie wykazu wydawnictw monografii naukowych do polskiego systemu ewaluacji nauki ma na celu usunięcie z przestrzeni komunikacji naukowej wydawnictw nierzetelnych, które często deklarują możliwość opublikowania dowolnego dostarczonego im materiału, jako monografii naukowej³.

W dalszej części informacji czytamy, że wykaz wydawnictw będzie mógł być uzupełniany przez Komisję Ewaluacji Nauki jeszcze przed przewidzianą kompleksową oceną planowaną na rok 2021. Ponadto wydawnictwa znajdujące się poza wykazem mogą ogłaszać publikacje naukowe otrzymując za nie 20 punktów na podstawie zgłoszenia do ewaluacji oraz starać się o ocenę ekspercką Komisji Ewaluacji Nauki z możliwością otrzymania 80 punktów, czyli być tak samo oceniane

² <http://www.bip.nauka.gov.pl/inne2/komunikat-ministra-nauki-i-szkolnictwa-wy-szego-z-dnia-18-stycznia-2019-r-w-sprawie-wykazu-wydawnictw-publikujacych-recenzowane-monografie-naukowe.html> [dostęp: 27.05.2019].

³ Zob. <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/pierwsza-wersja-nowego-wykazu-wydawnictw-juz-jest-wiekszosc-pozycji-to-wydawnictwa-polskie> [dostęp: 27.05.2019].

jak wydawnictwa publikowane w ośrodkach wymienionych w wykazie.

Wynikałoby z tego, że czasopisma naukowe wydawane poza wykazem wydawnictw muszą starać się o ocenę poszczególnych artykułów w Komisji Ewaluacji Nauki. Nie wiadomo, kto ma to czynić: wydawca czy autor.

Ponadto rynek już zareagował na nieprecyzyjne decyzje resortu. Niektóre uczelnie, w słusznej trosce o poprawę swojej sytuacji ekonomicznej, przyjmują do druku książki od wydawców spoza wykazu. Monografie powstałe nawet poza uczelnią, wydane w uczelnianym wydawnictwie, otrzymają największą ilość punktów automatycznie. Kłopot z tym, że muszą na tym zarobić, a więc koszty wydawnicze muszą wzrastać. Przy wielkim braku środków na badania i wydawnictwa naukowe doprowadzi ta sytuacja nie tylko do patologii, lecz też do ograniczenia ogłaszania wyników dociekań naukowych. Dotyczyć to może przede wszystkim humanistyki.

Potrzebne są kolejne działania resortu, przepisy wykonawcze i uzupełnienia informacji. Środowisko naukowe, szczególnie humaniści, liczą na wrażliwość decydentów.

Tadeusz Skoczek